

INNEHÅLL

INLEDNING

1795 Huvudvärk gisslar mänskligheten. Men effektiv behandling finns – om bara diagnosen är rätt
Elisabet Waldenlind

KLINIK OCH VETENSKAP

1796 Vanlig eller farlig huvudvärk? – En klinisk utmaning
Ingela Nilsson Remahl, Elisabet Waldenlind, Christina Sjöstrand, Eva Laudon Meyer

1802 Återkommande huvudvärk hos barn och tonåringar
Bo Larsson, Carl Dahlöf, Orvar Eeg-Olofsson, Åsa Fichtel, Katarina Laurell

1806 Migränsjukdomens bakgrund och behandling
Carl Dahlöf, Lars Edvinsson

1812 Migrän i ett kvinnligt perspektiv
Carl Dahlöf, Agneta Ehrenborg

1816 Hortons huvudvärk – klinik, mekanismer och terapi
Eva Laudon Meyer, Christina Sjöstrand, Ingela Nilsson Remahl, Elisabet Waldenlind

1820 Kronisk daglig huvudvärk – ett folkhälsoproblem
Mattias Linde, Emma Nordlander, Jane Carlsson

Omslag och illustrationer:
Anna Gunneström

GÄSTREDAKTÖR:

ELISABET WALDENLIND, (presentation, se artikel bredvid). Som gästredaktör har Elisabet Waldenlind planerat temat och bistått redaktionen med faktagranskning.

Läkartidningens teman ska förstärka det medicinska innehållet och ge en helhetsbild av aktuella medicinska områden. Nästa tema finns i Läkartidningen nr 34 som utkommer den 22 augusti 2007. Temat då kommer att vara hjärtsvikt.

HUVUDVÄRK GISSLAR MÄNSKLIGHETEN

Men effektiv behandling finns – om bara diagnosen är rätt

ELISABET WALDENLIND, docent, överläkare, Huvudvärkscentrum, neurologiska kliniken, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge
elisabet.waldenlind@karolinska.se

»Finnes någon kroppsdel som så ofta gör ont som huvudet? Troligen inte.« Så inleds en populärvetenskaplig bok om huvudvärk från 1943, skriven av Nils Antoni, dåvarande neurologiprofessor vid Kungliga Serafimerlasarettet.

Huvudvärk har varit ett mänsklighets gissel i årtusenden. Redan i Ebers Papyrus, en egyptisk receptsamling från cirka 1 550 f Kr, beskrivs behandlingar för huvudvärk, t ex leromslag. På Nationalmuseet i Köpenhamn finns en trepanerad skalle från 7 000 f Kr. Trepanationen kan ha utförts för att driva ut onda andar som troddes orsaka huvudvärk och andra neurologiska tillstånd.

I den internationella huvudvärksklassifikationen ICHD-II definieras mer än 100 olika typer av huvudvärk. En alldeles färsk sammanställning av 107 populationsundersökningar från fem världsdelar visar att 1-årsprevalensen för migrän och spänningshuvudvärk är så hög som 46 procent [1]. Enligt WHO klassas migrän bland de 20 mest invalidiserande sjukdomarna.

Den årliga sjukfrånvaron per 1 000 invånare i Danmark [2] har uppskattats till 270 dagar för migrän och 820 dagar för huvudvärk av spänningstyp, och den torde vara motsvarande i Sverige. Huvudvärk får därför också avsevärda samhällsekonomiska konsekvenser.

I **veckans nummer** av Läkartidningen presenteras sex artiklar med aktuella rön och behandlingsrekommendationer för en rad olika huvudvärkstillstånd.

Inledningsvis uppmärksammas »varningsklockor« som larmar om allvarlig och potentiellt livshotande huvudvärk. Några viktiga symtomatiska huvudvärkstyper beskrivs här närmare.

Därefter följer en beskrivning av huvudvärk hos barn och ungdomar. Här framhålls att emotionella och sociala faktorer måste belysas och att icke-far-

makologiska principer är en grundsten för behandlingen.

Därpå ges en översikt över migrän; här varnas för överanvändning av analgetika, och huvudvärksdagbok rekommenderas som ett terapeutiskt hjälpmedel.

En exposé om migrän i ett kvinnligt perspektiv – med tonvikt på hormonella faktorer och val av behandling – följer därefter.

I den följande artikeln ges en uppdatering av Hortons huvudvärk (cluster headache); här beskrivs hur det periodiska förloppet med hopade huvudvärksanfall har kopplats till en störning i hypotalamus.

Slutligen ges en översikt över kronisk daglig huvudvärk och dess orsaker. Särskilt belyses förhållningssätt till analgetikaanvändning.

Temanumret

täcker några få, men väsentliga, aspekter av huvudvärksdiagnostik och -behandling. För den intresserade finns ett ypperligt tillfälle att lära sig

mer genom att besöka den världskongress om huvudvärk som »The International Headache Society« anordnar 28-30 juni på Älvsjömassan i Stockholm; se <<http://www.ihc2007.org>>. Den första dagen ägnas åt kurser, därefter följer en rad spännande symposier och vetenskapliga föredragningar.

REFERENSER

1. Stovner LJ, Hagen K, Jensen R, Katsarava Z, Lipton R, Scher A, et al. The global burden of headache: a documentation of headache prevalence and disability worldwide. *Cephalalgia*. 2007;27:193-210.
2. Rasmussen BK, Jensen R, Olesen J. Impact of headache on sickness absence and utilisation of medical services: a Danish population study. *J Epidemiol Community Health*. 1992;46:443-6.

Redan de gamla egyptierna hade ont i huvudet, visar receptsamlingen Ebers Papyrus från omkring 1 550 f Kr.

Foto: Science Photo Library